

Ecologisch werkprotocol

Vleermuizen, grondgebonden zoogdieren, amfibieën, vissen en vogels

In het kader van de Wet natuurbescherming

Plangebied: Domenico Scarlattilaan

Opsteller(s): T. D. Breur

Ecologisch werkprotocol

In het kader van de Wet natuurbescherming

Ondertitel	Plangebied: Domenico Scarlattilaan
Opsteller(s)	T.D. Breur
Datum	14-06-17
Versienummer	01
Rapportkenmerk	ER20170606v01
Aantal pagina's	32
Opdrachtgever	Gemeente Amsterdam Zuidas
Contactpersoon	T. Springer
Collegiale toets	L. Boon
Wijze van citeren	Breur, T.D. Ecologisch werkprotocol. In het kader van de Wet natuurbescherming. Plangebied Domenico Scarlattilaan, Amsterdam. Rapportkenmerk ER20170606v01. Ecoresult B.V., Dordrecht.

Ecoresult B.V.
Van Ravesteyn-erf 156
3315 DK Dordrecht
078 75 184 12
info@ecoresult.nl
www.ecoresult.nl

© copyright Ecoresult B.V. 2017

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteursrechthebbende.

Ecoresult B.V. kan door opdrachtgever niet aansprakelijk worden gesteld voor schade die voortvloeit uit gebruik van data of gegevens of door toepassing van aanbevelingen en conclusies, die zijn opgenomen in deze rapportage.

INHOUDSOPGAVE

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding.....	5
1.2 Doel.....	6
1.3 Leeswijzer	6
2 Betrokken ecologisch deskundige	7
2.1 Contactgegevens ecologisch deskundige.....	7
2.2 Contactgegevens opdrachtgever.....	9
3 Werkwijze.....	11
4 Activiteiten.....	13
4.1 Voorgenomen activiteiten.....	13
4.2 Nieuwe situatie.....	13
4.3 Planning	13
5 Potentie voor soortgroepen.....	15
5.1 Algemeen.....	15
5.2 Vaatplanten.....	15
5.3 Grondgebonden zoogdieren.....	15
5.4 Vleermuizen.....	16
5.5 Amfibieën en reptielen.....	16
5.6 Vissen.....	16
5.7 Vogels met jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen.....	17
5.8 Algemene vogels	17
6 Maatregelen.....	19
6.1 Algemeen.....	19
6.2 Algemene maatregelen.....	19
6.3 Maatregelen t.b.v. het verwijderen van bomen en bosschages.....	21
6.4 Maatregelen t.b.v. de sloop van het parkeerdek.....	21
6.5 Maatregelen t.b.v. het dempen en verleggen van de watergangen.....	22
6.6 Maatregelen na de werkzaamheden.....	23
6.7 Overzicht kwetsbare periodes.....	23
7 Borging ecologisch werkprotocol.....	25
7.1 Controle	25
7.2 Parafenblad.....	26
8 Conclusies en aanbevelingen.....	27
8.1 Conclusies.....	27
9 Geraadpleegde bronnen	29
9.1 Literatuur.....	29
9.2 Internet.....	29
Bijlage 1 Foto-impressie plangebied.....	31

1 Inleiding

In opdracht van Gemeente Amsterdam Zuidas heeft Ecoresult B.V. een ecologisch werkprotocol opgesteld. Het plangebied waar dit ecologisch werkprotocol betrekking op heeft is gelegen tussen de Domenico Scarlattilaan en de A10 (zie afbeelding 1). Dit werkprotocol is opgesteld voor:

- Vleermuizen (gewone- en ruige dwergvleermuis)
- Zoogdieren – grondgebonden (soorten vrijgesteld van ontheffingsplicht)
- Amfibieën (soorten vrijgesteld van ontheffingsplicht)
- Vissen (soorten vrijgesteld van ontheffingsplicht)
- Vogels (algemene vogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn).

Afbeelding 1: Plangebied (rood omlijnd). Voor regionale ligging, zie kaartinset rechtsboven.
Kaartbron: PDOK

1.1 Aanleiding

Aanleiding voor het opstellen van het ecologisch werkprotocol zijn geplande werkzaamheden in het gebied die onder andere het huidige groen, de bebouwing en het water in het plangebied zullen veranderen. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het plangebied onderdeel is van foerageergebied voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis (niet essentieel), dat in het plangebied algemene zoogdieren en amfibieën (vrijgestelde soorten) aanwezig zijn, dat de watergangen in het

plangebied potentieel geschikt zijn voor algemeen voorkomende vissoorten en dat vogels met niet jaarrond beschermde nesten en algemene vogels in het complete plangebied voorkomen. Één van de vissoorten welke tijdens eerder onderzoek is aangetroffen is de kleine modderkruiper. De kleine modderkruiper is sinds 01-01-2017 niet meer beschermd onder de Wnb, de soort is echter wel opgenomen in de Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Amsterdam welke nog steeds van kracht is. Zodoende kunnen bij werkzaamheden in het leefgebied van de kleine modderkruiper alsnog aanvullende maatregelen van toepassing zijn. Door de voorgenomen herinrichting van het plangebied kunnen schadelijke effecten op gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, algemene zoogdieren, algemene amfibieën, algemene vissen (waaronder de kleine modderkruiper), vogels met niet jaarrond beschermde nesten en algemene vogels optreden. De Wet natuurbescherming kan hierdoor worden overtreden.

1.2 Doel

Het doel van dit ecologisch werkprotocol is het benoemen van maatregelen die schadelijke effecten op vleermuizen, grondgebonden zoogdieren, amfibieën en vogels in het kader van de Wet natuurbescherming voorkomen of verzachten. De maatregelen zijn benoemd voor:

- Het waarborgen van de gunstige staat van instandhouding.
- Invulling te geven aan de zorgplicht.

1.3 Leeswijzer

In dit ecologisch werkprotocol staat omschreven welke maatregelen getroffen worden om effecten te voorkomen en hoe te handelen wanneer ze onverhoopt toch optreden. Er staat in vermeld:

- In welke periode gewerkt moet worden.
- Welke ingrepen worden gepleegd.
- Welke maatregelen worden genomen en wat daarmee wordt gerealiseerd.
- Wanneer begeleiding door een deskundige noodzakelijk is.
- Wie die deskundige is en wat de deskundige exact gaat doen.

2 Betrokken ecologisch deskundige

Alle medewerkers van Ecoresult B.V. zijn deskundig, zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland bedoelt¹. Ecoresult B.V. biedt ecologisch advies en voert ecologisch onderzoek uit. Sinds 2007 heeft Ecoresult B.V. als ecologisch adviesbureau een kring van opdrachtgevers opgebouwd onder overheden, bedrijven en particulieren. Ecoresult B.V. begeleidt projecten op het gebied van de Wet natuurbescherming (Wnb), (beschermde) planten en dieren en habitatten. Ecoresult B.V. biedt ecologisch advies voor onder meer natuur wet- en regelgeving. Wij adviseren onder andere bij een ruimtelijke ingreep. Ecoresult B.V. voert ecologisch onderzoek uit voor onder andere inrichting, beheer en ruimtelijke ingrepen. Dit flora- en faunaonderzoek is te gebruiken voor bijvoorbeeld de Wet natuurbescherming, nieuwbouw en natuurbeheer.

Projectleider voor dit project is Tim Breur. Met zowel een HBO als WO studie natuurbeheer en ecologie heeft hij ervaring met zeer uiteenlopende onderzoeken. Na zijn studies heeft Tim Breur als freelance ecooloog gewerkt en zodoende zijn vakkennis en praktische ervaring uitgebreid. Sinds 2016 is hij als ecologisch adviseur in dienst bij Ecoresult B.V., hij voert onderzoeken uit naar verschillende soortgroepen en stelt rapportages op (quickscans flora en fauna, aanvullend onderzoek, natuurtoetsen, ecologische werkprotocollen, mitigatieplannen, inrichtingsplannen).

2.1 *Contactgegevens ecologisch deskundige*

Contactpersonen vanuit Ecoresult B.V. voor dit project zijn:

Dhr. T. D. (Tim) Breur:

06 83 66 10 29

timbreur@ecoresult.nl

Dhr. L. (Leon) Boon

06 48 61 95 02

leonboon@ecoresult.nl

¹ Voor een definitie van ecologisch deskundige wordt verwezen naar <https://mijn.rvo.nl/ecologisch-deskundige?inheritRedirect=true>

Overige gegevens:

Ecoresult B.V.

078 75 184 12

info@ecoresult.nl

www.ecoresult.nl

2.2 *Contactgegevens opdrachtgever*

De opdrachtgever voor dit project vanuit Gemeente Amsterdam Zuidas is:

Dhr. S. (Steven) Wijsman

S.Wijsman@amsterdam.nl

Contactpersoon vanuit Ingenieursbureau Amsterdam voor dit project is:

Mevr. T. (Tienke) Springer

06 49 37 16 49

t.springer@amsterdam.nl

3 Werkwijze

Uitgangspunt van het ecologisch werkprotocol is:

- Een verkennend veldonderzoek, uitgevoerd door Ecoresult B.V. ecooloog dhr. T. D. Breur op 15-05-2017. Het complete plangebied is – daar waar nodig – met hulp van een verrekijker en zaklamp onderzocht. Zie ook de fotobijlage (achter in deze rapportage).

Literatuur:

- Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Ravel. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad
- Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Vivaldi. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad
- Meurs, F.A. van, 2016. Aanvullend onderzoek vleermuizen. Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam. Kenmerk ER20151123v02. Ecoresult, Dordrecht.
- Meurs, F.A. van, 2016. Oplegnotitie Effectenbeoordeling bomenkap Plangebied: Ravel, Amsterdam, Notitiekenmerk NER201605101v02, Ecoresult, Dordrecht.
- Meurs, F.A. van, 2016. Mitigatieplan vleermuizen. In het kader van de Flora- en faunawet. Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam. Rapportkenmerk ER20160411v02. Ecoresult, Dordrecht.
- Veen, K. van, 2016, Notitie resultaten ecologische werkbegeleiding Domenico Scarlattilaan, Amsterdam, notitiekenmerk: NER20161012v01, Ecoresult, Dordrecht.
- Gemeente Amsterdam, 2009, Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Amsterdam – versie 15².
- Gemeente Amsterdam, 2016, Verslag Inventarisatie kansen roofvogels Zuidas-Zuidasdok.
- De maatregelen (hoofdstuk 6) zijn cf. de voor diverse betreffende soorten beschikbare soortenstandaarden³ en ecologische informatie. In deze soortenstandaarden staat ecologische informatie over de betreffende soorten en diens leefomgeving, regels en hun toepassing, onderzoek en mogelijke maatregelen. De informatie is gespecificeerd naar veel voorkomende

² <https://www.amsterdam.nl/toerisme-vrije-tijd/groen-amsterdam/ecologie/flora-fauna/>

³ <http://www.rvo.nl/onderwerpen/ agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

activiteiten zoals slopen en verwijderen beplanting.

4 Activiteiten

4.1 *Voorgenomen activiteiten*

De werkzaamheden voor de Domenico Scarlattilaan betreffen het verwijderen van bomen en bosschages, de sloop van het parkeerdek en het dempen en verleggen van een watergang (zie toekomstige situatie). Daarnaast zal het terrein ook gebruikt worden als werkterrein voor diverse ruimtelijke ontwikkelingen in de omgeving van het plangebied.

Het ecologisch werkprotocol is opgesteld voor de volgende werkzaamheden:

- Het verwijderen van bomen en bosschages
- De sloop van het parkeerdek
- Het dempen en verleggen van watergangen
- Het gebruik van het terrein als werkterrein voor diverse ruimtelijke ontwikkelingen, waaronder realiseren van een kantoorgebouw.

4.2 *Nieuwe situatie*

In de nieuwe situatie is het plangebied getransformeerd, zie afbeelding 2. De watergang is meer richting het noorden komen te liggen, het parkeerdek is verwijderd en er is ruimte vrijgemaakt in het plangebied voor nieuwe ontwikkelingen.

4.3 *Planning*

De planning is om in het najaar van 2017 de bomen en bosschages te verwijderen. Een nieuwe watergang wordt gegraven ten noorden van de huidige watergang alvorens deze wordt gedempt, dit zal gebeuren in september 2017. Het dempen van de huidige watergang zal plaatsvinden na 30 september 2017. In januari 2018 is het voornemen om het parkeerdek te slopen. De sloop zal 4 tot maximaal 6 maanden in beslag nemen, waarbij de bouwplaats naar verwachting ook 's nachts wordt verlicht. In het plangebied worden in 2020 (mogelijk eerder) twee bouwkavels uitgegeven (zie afbeelding 2). Één kavel zal medio 2018 worden uitgegeven, de tweede kavel op z'n vroegst per 2020. Herplant van bomen zal elders (op de Zuidas) op een later tijdstip plaatsvinden.

Afbeelding 2: Toekomstige situatie. Bron: Concept Inrichting Openbare ruimte 2030, Gemeente Amsterdam

5 Potentie voor soortgroepen

5.1 *Algemeen*

Op basis van het verkennend veldonderzoek en de beschikbare rapportages van ecologisch onderzoek in/nabij het plangebied was een goede inschatting van de potenties en aan- of afwezigheid van de beschermde soorten te maken. Speciale aandacht is hierbij uitgegaan naar soorten waarvoor de beschermingsstatus is gewijzigd per 01-01-2017 met de overgang van de Flora- en faunawet naar de Wet natuurbescherming.

5.2 *Vaatplanten*

Binnen het plangebied is geen sprake van ecologisch beheerde terreinen, geen brede natte oeverzones, hoogveen of voedselarme bodem. Op basis hiervan is op voorhand de aanwezigheid van veel beschermde soorten uit te sluiten. Ook ontbreken geschikte stenige structuren voor beschermde muurflora. Enkel algemene soorten, welke duiden op voedselrijke omstandigheden zijn aangetroffen zoals braam, kleeftkruid, groot hoefblad. Op plaatsen daar waar de grond was omgewerkt stond veel koolzaad en herderstasje. Ook uit de geraadpleegde rapporten wordt geen melding gemaakt van onder de Wnb beschermde soorten. Op basis hiervan worden beschermde vaatplanten als afwezig beschouwd.

5.3 *Grondgebonden zoogdieren*

In het plangebied is potentie voor grondgebonden zoogdieren die behoren die vallen onder de beschermingscategorie "Nationaal beschermde soorten" (in de wet aangeduid als "andere soorten"). Als bevoegd gezag heeft iedere afzonderlijke provincie (een aantal) algemene soorten uit deze categorie vrijgesteld van ontheffingsplicht. In het plangebied is enkel potentie voor grondgebonden zoogdieren die in de Provincie Noord-Holland zijn vrijgesteld. Dit betreft vnl. de soorten mol, egel, konijn en diverse muizensoorten (bosmuis, veldmuis, rosse woelmuis, huisspitsmuis, gewone bosspitsmuis, tweekleurige bosspitsmuis). Voor (kleine) marterachtigen wordt het terrein ongeschikt geacht. Het meest geschikte habitat voor deze soorten zijn de ruige oeverzones met riet en groot hoefblad ten zuiden en ten noorden van de watergang. Deze ruigtezones zijn echter beiden ca. 500 m² in omvang, hiermee wordt niet voldaan aan de minimale 1 ha. (=10000 m²) aan geschikt habitat die de kleinste van deze

marterachtigen – de wezel – nodig heeft. Hiernaast is het terrein omringd door wegen en bedrijven/kantoorpanden. Een incidenteel zwervend exemplaar dat via de bossingel ten zuiden van de A10 het plangebied passeert kan niet worden uitgesloten. Deze bossingel maakt geen deel uit van het plangebied. Het plangebied heeft geen potentie voor verblijfplaatsen of essentieel functioneel leefgebied voor (kleine) marterachtigen. Dit sluit aan op de bevindingen van de geraadpleegde rapporten, ook hier wordt geen melding gemaakt van potentie voor (kleine) marterachtigen.

5.4 *Vleermuizen*

Het water en het struweel in het plangebied is potentieel geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Vanwege de kleinschaligheid is echter uit te sluiten dat hier om essentieel functioneel leefgebied gaat. De bosstrook ten zuiden van de A10 is het meest geschikt als foerageergebied, deze strook valt buiten de begrenzing van het plangebied. Tijdens vleermuisonderzoek in 2014⁴ bleek dat deze groenstrook door enkele gewone dwergvleermuizen als foerageergebied en vliegroute werd gebruikt. Ook de ruige dwergvleermuis kan in dit gebied verwacht worden. Er waren er geen verblijfplaatsen (zomer-, kraam-, paar-, winter) in de bomen aangetroffen. Vanwege de afwezigheid van grote bomen (stamdiameter > 30 cm) en geschikte bebouwing kunnen verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied ook worden uitgesloten.

5.5 *Amfibieën en reptielen*

Zwaar beschermde amfibieën en reptielen worden in het plangebied niet verwacht. Het plangebied biedt geen geschikt habitat en/of ligt buiten de bekende verspreidingszones van deze soorten. De ligging van het plangebied omringd door wegen en bebouwde zones maakt het tevens zeer slecht bereikbaar. Wel is het plangebied geschikt voor algemene soorten amfibieën waarvoor in Noord-Holland een vrijstellingsbesluit van toepassing is. Dit betreft vnl. de soorten gewone pad en bruine kikker.

5.6 *Vissen*

Het water in het plangebied is ongeschikt voor zwaar beschermde vissoorten. Het plangebied biedt geen geschikt habitat en/of ligt buiten de bekende verspreidingszones van deze soorten. Wel is het geschikt voor algemene soorten vissen. Tijdens ecologische werkbegeleiding in het kader van het verleggen van het oostelijke deel van de watergang (buiten het plangebied) zijn onder andere baars,

⁴ Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Vivaldi. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad

zeelt, en kleine modderkruiper aangetroffen. De kleine modderkruiper is onder de huidige Wnb niet meer beschermd, de soort is echter wel opgenomen in de gedragscode van de Gemeente Amsterdam welke vooralsnog voor dit werk van toepassing is. Ten aanzien van alle vissoorten geldt dat zorgvuldig moet worden gehandeld (o.a. het wegvangen en overzetten van vissen), ten aanzien van de kleine modderkruiper geldt aanvullend dat de werkzaamheden buiten de kwetsbare periode dienen te worden uitgevoerd (buiten de periode februari t/m augustus).

5.7 *Vogels met jaarrond beschermde rust- en verblijfplaatsen*

In het plangebied ontbreken grote bomen (stamdiameter > 30 cm) en geschikte gebouwen voor nesten van vogels met een jaarrond beschermde rust- of verblijfplaatsen. De bossingel ten zuiden van de A10 biedt wel potentie voor boombroedende roofvogels (ten noorden van het plangebied). Deze bossingel maakt geen deel uit van het plangebied. Tijdens het veldbezoek zijn er in het plangebied, f de directe omgeving hiervan echter geen nesten van deze soorten aangetroffen, noch sporen (prooiresten, braakballen, poepsporen) die wijzen op aanwezigheid van deze roofvogels. Dit sluit aan op de geraadpleegde literatuur, er zijn tijdens eerdere onderzoeken enkel nesten aangetroffen van de houtduif, ekster en zwarte kraai. Broedgevallen van soorten zoals buizerd of sperwer worden daarom redelijkerwijs uitgesloten in en rondom het plangebied.

5.8 *Algemene vogels*

Het plangebied is geschikt voor broedgevallen van algemene vogels, het gaat hier met name om oeverbroeders en struik/struweel broeders. Tijdens het verkennend veldbezoek waren jonge wilde eenden waargenomen in de watergang, het nest van deze eenden bevindt zich vermoedelijk in de rietruigte. Ook werd de bosrietzanger zingend waargenomen in het struweel ten zuiden van de watergang. In 2014 was een nest waargenomen van de bosrietzanger ca. 20 meter ten noordoosten van deze locatie, direct ten noorden van de watergang. Ten tijde van het veldbezoek waren er grote zandhopen aanwezig op het terrein en was er op één locatie een steile wand afgegraven. Deze steile wand en – in mindere mate – de zandhopen, bieden geschikte nestgelegenheid voor de oeverwaluw. Er bestaat een kans dat ook de ijsvogel in de steile wand zou kunnen gaan broeden.

Afbeelding 3: De steil afgestoken zand/klei wand nabij de oever en de zandhopen op de achtergrond.

6 Maatregelen

Door onderstaande maatregelen uit te voeren, wordt schadelijke effecten die door de werkzaamheden optreden, voorkomen of verzacht voor:

- zoogdieren – vleermuizen (gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis),
- zoogdieren – grondgebonden (vrijgestelde soorten)
- amfibieën (vrijgestelde soorten)
- vissen (vrijgestelde soorten)
- vogels (vogels met niet jaarrond beschermde nesten en algemene vogels).

6.1 *Algemeen*

- Vanwege de potenties voor algemene amfibieën en zoogdieren in het plangebied dient voorafgaand aan start van de werkzaamheden een melding bij de Provincie Noord-Holland te worden gedaan voor: mol, egel, konijn, bosmuis, rosse woelmuis, veldmuis, huisspitsmuis, tweekleurige bosspitsmuis, gewone bosspitsmuis, gewone pad en bruine kikker.
Het formulier voor deze melding is hier te vinden:
https://www.rudnhn.nl/Wet_natuurbescherming/Soortenbescherming/Meldingsformulier_vrijgestelde_soorten
- De projectleider draagt er zorg voor dat de aannemer tijdig en adequaat is geïnformeerd over de bestaande natuurwaarden (zie paragraaf 7.1).
- De projectleider draagt er zorg voor dat onderzoeksrapporten flora en fauna beschikbaar zijn, gebundeld zijn.
- Op deze werkzaamheden is de Gedragscode Flora- en faunawet van de Gemeente Amsterdam van toepassing.
- De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundig ecooloog.

6.2 *Algemene maatregelen*

- Om nestvorming en nestgebruik door vogels tijdens de werkzaamheden te voorkomen binnen

het werkgebied, en ter voorkoming van verstoring van broedende vogels en jonge vogels worden de volgende maatregelen voorgeschreven:

- Bomen in het plangebied worden gekapt en beplanting in het plangebied verwijderd buiten het broedseizoen, in de periode tussen 1 september en 1 maart. Hiermee worden de in het werkgebied aanwezige (potentiële) vogelnestlocaties verwijderd.
- Uiterlijk 1 maart dienen binnen en direct grenzend aan het werkgebied de oevers en het riet binnen het plangebied gemaaid en het struweel gesnoeid te zijn.
- Kap van bomen, maaien en het rooien van het struweel start aan één kant van het werkgebied en wordt uitgevoerd naar de andere kant toe. Dit geeft vogels, maar ook kleine grondgebonden dieren en amfibieën de kans om weg te vluchten.
- Buiten het broedseizoen (buiten de periode 1 maart – 30 september) gemaaid riet dient tenminste 2 dagen en ten hoogste 4 dagen blijven liggen zodat zaden en eventueel aanwezige kleine fauna de kans krijgen zich te verspreiden. Daarna moet het maaisel worden verwijderd.
- Bij het verwijderen van het struweel in de periode 1 november – 15 maart, worden aangetroffen amfibieën en grondgebonden zoogdieren naar een andere locatie met struweel buiten het plangebied verplaatst (egel/amfibieën) of de kans gegeven om te vluchten (diverse muizensoorten, kleine roofdieren). Dit al dan niet op aanwijzing van de begeleidend ecologisch deskundige.
- Buiten het broedseizoen gekapt struweel wordt binnen enkele dagen verwijderd uit het plangebied. Tijdens het broedseizoen gekapt struweel wordt direct verwijderd.
- Regelmatig maaien. Hiermee wordt voorkomen dat vegetatie en struweel enige lengte gaat krijgen waardoor vogels en andere dieren beschutting in de vegetatie en het struweel kunnen vinden.
- Voorafgaand aan het broedseizoen (1 maart) dienen de zandhopen in het terrein te worden afgevlakt. Voor de steile klei/zand wand dient aarde gestort te worden, of de steile wand dient afgedekt te worden met plastic zeil. Hierdoor wordt voorkomen dat de oeverzwaluw of ijsvogel hier kan gaan broeden. Tijdens het veldbezoek waren geen nesten op deze locaties vastgesteld. De kans is hierom klein dat er dit broedseizoen zich nog vogels op deze locaties zullen vestigen. Desalniettemin is na het veldbezoek de opdrachtgever direct telefonisch geïnformeerd en is aangeraden om de zandhopen en steile wand per direct ongeschikt te maken.
- Indien tijdens de werkzaamheden onverhoopt beschermde flora en/of fauna wordt geconstateerd die tijdens eerdere onderzoeken niet is geconstateerd dient het werk stilgelegd

te worden en direct contact te worden opgenomen met een bij het project betrokken ecologisch deskundige. In samenspraak met de ecologisch deskundige wordt vervolgens besproken of extra maatregelen teneinde van de aangetroffen soort noodzakelijk zijn.

- Aangetroffen amfibieën en grondgebonden zoogdieren worden naar een andere locatie met struweel buiten het plangebied verplaatst (egel/amfibieën) of de kans gegeven om te vluchten (diverse muizensoorten).
- De bovenstaande maatregelen dienen gedurende de gehele werkperiode te functioneren en dienen functioneel te blijven tot na de afronding van de werkzaamheden. Maatregelen ten behoeve van broedende vogels dienen gedurende het broedseizoen te functioneren en dienen functioneel te blijven tot het einde van het broedseizoen, of indien de werkzaamheden eerder stoppen, tot na de afronding van de werkzaamheden.
- Over de begeleiding wordt beknopt in notitievorm verslaglegging gedaan. De notitie wordt in de werkket bij de andere stukken (zie hoofdstuk 7.1) opgeslagen.

LET OP: Verplaatsen of verwijderen van bewoonde nesten is verboden. Verwijderen van eieren is eveneens verboden. Bij een eventuele vestiging van een vogel op de bouwlocatie zal het nest worden gemarkeerd en een speciale beschermingszone ingesteld worden. Afhankelijk van de locatie wordt fasering toegepast in de uitvoering of wordt ter plekke een andere werktechniek toegepast om verstoring van het nest te voorkomen/beperken. De ecologisch deskundige adviseert hierover.

6.3 *Maatregelen t.b.v. het verwijderen van bomen en bosschages*

Deze werkzaamheden leiden tot schadelijke effecten op mogelijk aanwezige broedvogels (boom- en struweelbroeders). De volgende maatregelen zijn van toepassing op schadelijk effect te voorkomen:

- Werken buiten het broedseizoen van struik- en struweelbroeders: 1 maart t/m 31 juli
- Indien men in het broedseizoen van struik- en struweelbroeders (1 maart t/m 31 juli) bomen en bosschages wil verwijderen dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een deskundig ecooloog vastgesteld te worden dat de vegetatie vrij is van broedvogels.

6.4 *Maatregelen t.b.v. de sloop van het parkeerdek*

Deze werkzaamheden leiden tot schadelijke effecten op mogelijk aanwezige broedvogels in het struweel wat tegen dit parkeerdek groeit. De volgende maatregelen zijn van toepassing op schadelijk effect te voorkomen:

- Werken buiten het broedseizoen van struik- en struweelbroeders: 1 maart t/m 31 juli
- Indien men in het broedseizoen van struik- en struweelbroeders (1 maart t/m 31 juli) wil werken dient de vegetatie rondom het parkeerdek verwijderd te zijn voorafgaand aan het broedseizoen. Als deze vegetatie niet is verwijderd dient voorafgaand aan de werkzaamheden door een deskundig ecoloog vastgesteld te worden dat de vegetatie rondom het parkeerdek vrij is van broedvogels.

6.5 *Maatregelen t.b.v. het dempen en verleggen van de watergangen*

Deze werkzaamheden hebben schadelijk effect op vissen (waaronder de kleine modderkruiper) en mogelijk aanwezige broedvogels (watervogels, riet- en struweelbroeders) in de oeverzone van de watergang. De volgende maatregelen zijn van toepassing:

- Werken buiten het broedseizoen van watervogels en riet- en struweelbroeders: 1 maart t/m 30 september.
- Indien men in het broedseizoen van watervogels en riet- en struweelbroeders (1 maart t/m 30 september) wil werken dient de vegetatie rondom de watergang verwijderd te zijn voorafgaand aan het broedseizoen. Als deze vegetatie niet is verwijderd dient voorafgaand aan de werkzaamheden door de deskundig ecoloog vastgesteld te worden dat de vegetatie rondom het parkeerdek vrij is van broedvogels.
- Het dempen en/of uitbaggeren van de watergang dient te worden uitgevoerd in de periode tussen 1 september en 31 januari (buiten de voortplantingsperiode). De watergang dient ten alle tijde vrij te zijn van ijs en de luchttemperatuur dient hoger te zijn dan 1 C°.
- Te dempen watergang wordt in twee grofweg gelijke delen opgedeeld en één voor één gedempt:
 - Eerst wordt een gronddam geplaatst.
 - De kraanmachinist duwt voorafgaand aan het plaatsen van de gronddam voorzichtig de bagger naar de zijkant van de watergang, waarna de gronddam geplaatst kan worden.
 - Vervolgens wordt een diepere kuil in de slootbodem gegraven waar het water zich kan ophopen. De grond die hierbij vrij komt wordt op de kant gezet en gecontroleerd op het voorkomen van (aquatische) fauna.
 - Vervolgens wordt de waterstand wordt verlaagd tot circa 15 centimeter. De in de sloot (water en bagger) aanwezige vissen en amfibieën (en ook o.a. zoetwatermossels) worden door een deskundige weggevangen en verplaatst naar een geschikt water in de nabije omgeving. In dit geval de oostelijk gelegen watergang welke reeds verlegd is richting het

noorden. Voordat de sloot geheel wordt leeggepompt vist de deskundige op het gebied van (aquatische) ecologie de slootdelen af. Dit wordt gedaan door middel van een fijnmazig RAVON schepnet of door middel van een elektrisch visapparaat (bijvoorbeeld type "de fuut"). Bij het elektrisch vissen worden de vissen tijdelijk verdoofd waardoor deze gemakkelijk gevangen kunnen worden. Zodra er geen stroom meer op de vissen staat komen ze weer bij.

- Het afvissen van de watergang gebeurt systematisch, van de ene zijde van de watergang in één lijn naar de andere zijde.
- Na het afvissen wordt de sloot door middel van een pomp leeggepompt of wordt de watergang door middel van een graafbak leeg geschept. Bij het gebruik van een pomp wordt de slang in het dieper gegraven deel geplaatst.

6.6 Maatregelen na de werkzaamheden

- Het werkgebied wordt schoon en vrij van afval opgeleverd.
- Vegetatie krijgt bij voorkeur de kans zich weer te ontwikkelen, zodat groene oevers behouden blijven. Bijzondere aandacht dient uit te gaan naar waterkanten (met potenties voor een ecologische verbinding indien beheer hierop meer wordt afgestemd).
- Alleen het werkgebied verlichten, waardoor de terreindelen buiten het werkgebied donker kunnen blijven. De gewone dwergvleermuis is enigszins tolerant ten opzichte van licht maar in het algemeen geldt dat het beter is lampen zo laag mogelijk te plaatsen (lager dan 8 meter). Zo blijft, als het licht naar boven wordt afgeschermd, een groter deel van het door vleermuizen gebruikte luchtruim donker. Bovendien kan bij een korte lichtkolom met minder lichtintensiteit gericht het doelgebied worden beschenen.

6.7 Overzicht kwetsbare periodes

	Kwetsbare periodes											
	Januari	februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september	oktober	november	december
Soortgroep												
struik-, riet-, en struweelbroeders												
watervogels												
Kleine modderkruiper												

7 Borging ecologisch werkprotocol

7.1 *Controle*

Bij start van het project dient een startoverleg of een toolbox-meeting te worden uitgevoerd, waarbij het ecologisch werkprotocol aan de orde komt. Het is van belang dat overtuigend kan worden laten gezien dat gewerkt wordt volgens het protocol en dat alle voorzorgsmaatregelen zijn genomen. De volgende documenten dien daarom beschikbaar te zijn in de werkket:

- Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Ravel. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad
- Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Vivaldi. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad
- Meurs, F.A. van, 2016. Aanvullend onderzoek vleermuizen. Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam. Kenmerk ER20151123v02. Ecoresult, Dordrecht.
- Een exemplaar van het ecologisch werkprotocol.
- Een ondertekend bewijs van de deelname aan het startoverleg van het project en/of een toolbox meeting over het protocol.
- Verslaglegging per uitgevoerde ecologische werkbegeleiding in notitievorm.

NB: In het geval van controles adviseren wij altijd te vragen naar de legitimatie van de controleur en diens gegevens te noteren.

7.2 *Parafenblad*

Door het invullen van dit parafenblad onderschrijven de uitvoerende partijen, in samenspraak met de betrokken ecologisch deskundige en initiatiefnemer, dat de voorgenomen werkzaamheden plaats hebben op een ecologisch verantwoorde wijze conform beschreven in dit ecologisch werkprotocol. Dit parafenblad dient bij voorkeur tijdens de startbijeenkomst te worden ingevuld. De startbijeenkomst kan ook 's ochtends voor aanvang van de werkzaamheden in het veld plaatshebben.

Gemachtigde (hoofd) aannemer / werknemer

Datum:

Naam:

Functie:

Handtekening:

Ecologisch deskundige

Datum:

Naam: T. D. Breur

Functie: Ecoloog, Ecoresult B.V.

Handtekening:

8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 *Conclusies*

In opdracht van Gemeente Amsterdam Zuidas heeft Ecoresult B.V. een ecologisch werkprotocol opgesteld. Het plangebied waar dit ecologisch werkprotocol betrekking op heeft is gelegen tussen de Domenico Scarlattilaan en de A10 (zie afbeelding 1). Dit werkprotocol is opgesteld voor:

- Vleermuizen (gewone- en ruige dwergvleermuis)
- Zoogdieren – grondgebonden (soorten vrijgesteld van ontheffingsplicht)
- Amfibieën (soorten vrijgesteld van ontheffingsplicht)
- Vissen (kleine modderkruiper en overige soorten vrijgesteld van ontheffingsplicht)
- Vogels (algemene broedvogels waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn).

Dit ecologisch werkprotocol moet op de locatie aanwezig zijn en onder alle betrokken partijen bekend zijn. Werkzaamheden moeten aantoonbaar conform dit protocol worden uitgevoerd.

Aanleiding voor het opstellen van het ecologisch werkprotocol zijn geplande werkzaamheden in het gebied die onder andere het groen, de bebouwing, en het water in het plangebied zullen aantasten. Uit eerder onderzoek is gebleken dat het plangebied onderdeel is van foerageergebied voor gewone dwergvleermuis en ruige dwergvleermuis (niet essentieel), dat in het plangebied algemene zoogdieren en amfibieën (vrijgestelde soorten) aanwezig zijn, dat de watergangen in het plangebied potentieel geschikt zijn voor algemeen voorkomende vissoorten en dat vogels met niet jaarrond beschermde nesten en algemene broedvogels in het complete plangebied voorkomen. Door de voorgenomen herinrichting van het plangebied kunnen schadelijke effecten op gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, algemene zoogdieren, algemene amfibieën, algemene vissen, vogels met niet jaarrond beschermde nesten en algemene broedvogels optreden. De Wet natuurbescherming kan hierdoor worden overtreden. Door middel van het werken volgens de in Hfst. 6 beschreven maatregelen wordt overtreding van de Wnb voorkomen en overige schade aan de natuur tot een minimum beperkt.

9 Geraadpleegde bronnen

9.1 *Literatuur*

Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Ravel. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad

Blokker, A., 2014. Natuurwaardenonderzoek Bestemmingsplangebied Vivaldi. Gemeente Amsterdam, Dienst Ruimtelijke Ordening Beleidsteam Stad

Meurs, F.A. van, 2016. Aanvullend onderzoek vleermuizen. Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam. Kenmerk ER20151123v02. Ecoresult, Dordrecht.

Meurs, F.A. van, 2016. Mitigatieplan vleermuizen. In het kader van de Flora- en faunawet. Plangebied: Zuidas en Zuidasdok, Amsterdam. Rapportkenmerk ER20160411v02. Ecoresult, Dordrecht.

Meurs, F.A. van, 2016. Oplegnotitie Effectenbeoordeling bomenkap Plangebied: Ravel, Amsterdam, Notitiekennmerk NER201605101v02, Ecoresult, Dordrecht.

Gedragscode Flora- en faunawet Gemeente Amsterdam – 2009 versie 15⁵.

9.2 *Internet*

Soortenstandaards

<http://www.rvo.nl/onderwerpen/agrarisch-ondernemen/beschermde-planten-dieren-en-natuur/flora-en-faunawet-ffw/ontheffing-vrijstelling/soortenstandaard/beschikbare>

Vleermuisprotocol 2017

<http://www.gegevensautoriteitnatuur.nl/items/vleermuisprotocol-2017-uitgebracht.aspx>

5 <https://www.amsterdam.nl/toerisme-vrije-tijd/groen-amsterdam/ecologie/flora-fauna/>

Bijlage 1 Foto-impressie plangebied

plangebied kijkrichting west

overzicht plangebied

jonge wilde eenden in de te dempen watergang